

**ПО ПРОЦЕДУРАТА ЗА ИЗБОР НА СЪДИИ В
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА В СТРАСБУРГ**

Катерина Йочева¹

Summary: On the Procedure for Election of Judges in the European Court of Human Rights in Strasbourg

The article makes a critical analysis of the draft regulation (Order of the Minister of Justice) issued on 27 August 2014 on the internet site of the Ministry of Justice launching a public debate with regard to the criteria and the procedure for the nomination of list of national candidates for judges in the European Court of Human Rights (ECtHR).

The provisions of the said legal regulation are compared with the requirements and the criteria concerning the election of judges in the ECtHR under the European Convention on Human Rights (ECHR) and the relevant other Recommendations and Resolutions of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe.

Under consideration are the relevant aspects of the procedures carried out recently in other state parties to the ECHR which may serve as model to be followed in the forthcoming national nomination procedure, which is to nominate a new judge to replace the current Bulgarian judge Ms Zdravka Kalaydijieva who announced recently her resignation from the post held at the ECtHR as of 1 March 2015.

Key Words: Election, Criteria, Procedures, National Lists, ECHR, ECtHR, Legislation, Comparison

Настоящата статия е провокирана от публикуваното на 27.8.2014 г. съобщение на интернет страницата на Министерство на правосъдието на Република България за лансиране на обществена дискусия по проект на заповед на министъра на правосъдието за определяне на критериите, на които трябва да отговарят кандидатите, както и конкурсната процедура за избор на съдия от България в Европейския съд по правата на човека („ЕСПЧ“ или „Съда“) към Съвета на Европа („СЕ“) в Страсбург. Тъй като изискванията за процедурите за избор и критериите, на които трябва да отговарят национално излъчените кандидати, са добре разяснени от съответните органи на СЕ, в настоящото изследване се прави опит да се съпостави процедурата съгласно проекта за избор на съдия от България от 2014 г. и най-добрите практики при номинирането на национални съдии от останалите държави-членки на СЕ (47 на брой към 2014 г.),

¹ Доц. д-р Катерина Йочева е преподавател в Департамент „Право“ на НБУ, имейл: kyочева@nbu.bg.

особено от съседни на България източноевропейски страни. В изследването се взема предвид и най-актуалната информация за процедурата за избор на съдии в ЕСПЧ, която се съдържа в публикувания информационен документ, изготвен от Секретариата на Съвета на Европа, AS/Jur/Inf (2014) 03 rev 4 от 21.8.2014 г. (ajinfdoc03 2014)².

Предварителни бележки

Като начало е уместно да се припомни, че съгласно Протокол № 11³ към Европейската конвенция за правата на човека („ЕКПЧ“)⁴, който влезе в сила на 1.11.1998 г., ЕСПЧ е постоянно действаща международна юрисдикция⁵ и се състои от съдии, чийто брой е равен на броя на държавите-членки на СЕ⁶, и обхваща съдии, които работят на пълен работен ден и пребивават в град Страсбург, където е установено седалището на СЕ и на ЕСПЧ.

Протокол № 14 за изменение на ЕКПЧ⁷, който влезе в сила на 1.6.2010 г., не изменя тези разпоредби на ЕКПЧ. С него обаче се установява единствен мандат от девет години за избраните в Съда национални съдии и се установяват преходни разпоредби за *ipso jure* удължаването на срока на мандата на заварените към момента на влизането в сила на този протокол съдии. По този начин мандатът на съдиите в ЕСПЧ се променя от 6 години (подновяем) на 9 години (неподновяем)⁸.

² Вж. текста на адрес в интернет: http://www.assembly.coe.int/CommitteeDocs/2014/ajinfdoc03_2014.pdf

³ Протокол № 11 към ЕКПЧ за реструктуриране на установения от нея контролен механизъм, текстът вж. на адрес: <http://www.conventions.coe.int/>

⁴ Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, с измененията към нея по силата на протоколи № 11 и 14, текстът вж. на адрес: <http://www.conventions.coe.int/>

⁵ Срв. текста на член 19 от ЕКПЧ.

⁶ Срв. текста на член 20 от ЕКПЧ.

⁷ Протокол № 14 към ЕКПЧ за изменение на контролната система по Конвенцията.

⁸ Срв. член 21 от Протокол № 14. Така и Калайджиева, З. в „Защо се прие Протокол № 14 и как ще се промени след него контролният механизъм на Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи“, стр. 22, вж. на адрес: http://www.blhr.org/media/documents/spisanie3_04-pr.pdf

Хронология на участието на България в ЕСПЧ

От 1992 г. (когато България е приета за член на СЕ и ратифицира ЕКПЧ) до 2014 г. България е представлявана в състава на ЕСПЧ от трима национално излъчени съдии, както следва:

- 1) Г-н Димитър Гочев (1992-1998 г.),
- 2) Г-жа Снежана Ботушарова (1998-2008 г.) и
- 3) Г-жа Здравка Калайджиева (съдия в ЕСПЧ от 1.5.2008 г.).

През месец август 2014 г. бе публикувана информация, че съдия Калайджиева смята да напусне преждевременно поста си на 1 март 2015 г.⁹, което наложи започването на нова процедура за избор на национален съдия от България в ЕСПЧ. Тази информация се потвърждава и от цитирания по-горе скорошен информационен документ на Секретариата, в който се посочва графика за избор на нови съдии през януари 2015 г. по следния начин:

„Армения и България – избраните съдии от Армения (г-жа Alvina Gyulumyan) и от България (г-жа Здравка Калайджиева) се оттеглят преди да изтече предвидения срок на мандата им. Оттеглянето им влиза в сила съответно от 1 ноември 2014 г. и от 1 март 2015 г.“

Следва да се припомни, че от досегашните представители на страната с национална конкурсна процедура бе избран само последният съдия след серия от неуспешни и дори скандални предишни номинации.

Целта, която си поставя настоящото изследване, е на базата на анализ на относимата правна рамка и въз основа на илюстративни примери от аналогични процедури за подбор, проведени в други европейски държави, да се направи съпоставка между изискванията, изработени в рамките на СЕ и тези, които се съдържат в проекта на Министерство на правосъдието за процедура за подбор на кандидати за съдия в ЕСПЧ. За тази цел, където е уместно, ще се посочат релевантни примери, изведени от публично достъпните резюмета на проведени след избора на последния

⁹ Вж. дописката от 12 август 2014 г. в сп. „Правен свят“ на адрес в интернет: <http://www.legalworld.bg/38312.bylgarskiiat-sydia-zdravka-kalajdjieva-napuska-espch-na-1-mart-2015-g.html>

български съдия през 2008 г. процедури за излъчване на национални групи от кандидати от други държави-членки на СЕ.

Изисквания на ЕКПЧ за критериите и процедурата за заемане на длъжността съдия в ЕСПЧ

Съгласно разпоредбата на параграф 1 от член 21 от ЕКПЧ (озаглавен „Условия за упражняване на длъжността“):

„Съдиите трябва да притежават високи морални качества и да отговарят или на изискванията, необходими за заемане на високи¹⁰ съдебни длъжности, или да са юрисконсулти с призната компетентност“. [неофициален превод]

Националната уредба

Подобно на посоченото по-горе изискване се съдържа в т. 1, б. а) от проекта на Заповед на министъра на правосъдието, според което кандидатът за съдия трябва:

„да притежава високи морални професионални качества според съответните правила за професионална етика“.

Що се отнася до изискванията спрямо юридическия стаж, без да навлизам в детайли, които съм имала повод вече да разисквам¹¹, най-сетне, след множеството критики, жалби и производства относно спорното тълкуване от страна на държавните институции на този критерий, които съм отправяла във връзка с предишни аналогични конкурсни процедури – изглежда, че служебното правителство „правилно разчете“ изискванията от текста на член 21 от ЕКПЧ, като напълно адекватно на международните минимални изисквания предвижда в цитираната по-горе т. 1, б. д) от проекта на Заповед на министъра на правосъдието изискване към кандидатите:

¹⁰ Неправилно превеждано на бълг. ез. като „висши“, срв. текста на автентичните езици на ЕКПЧ (EN „high judicial office“ и FR „hautes fonctions judiciaires“).

¹¹ Вж. напр. статиите ми „Министерството на правосъдието не разчете правилно Договора за функционирането на ЕС“ в „Правен свят“, брой 8, 2010 г., стр. 25-26, както и „Изисквания, на които трябва да отговарят членовете на юрисдикциите на ЕС“ в Сборник доклади на научната конференция на Русенски университет „Ангел Кънчев“ и Съюза на учените – гр. Русе, 2010 г., изд. на Русенски университет „Ангел Кънчев“, том 49, Серия 7 - Правни науки, Русе, 2010, стр. 65-70.

„да има[т] най-малко 10 години юридически стаж или да [са] юрист[и] с 10-годишен опит и призната компетентност в областта на международното публично право или правата на човека“.

Изискванията към процедурата за номиниране на кандидати и към условията за мандата им се съдържат в разпоредбите на членове 22 и 23 (параграфи 1-3) от ЕКПЧ, съгласно които:

„Член 22 Избор на съдиите

Съдиите за всяка Високодоговаряща страна се избират от Парламентарната асамблея с мнозинство от подадените гласове от списък от трима кандидати, определени от Високодоговарящата страна.

Член 23 Срок на мандата и освобождаване от длъжност

1. Съдиите се избират за срок от девет години. Те не подлежат на преизбиране.
2. Мандатът на съдиите изтича при навършване на 70-годишна възраст¹².
3. Съдиите изпълняват длъжността си до замяната им. Те обаче продължават да работят по делата, които вече са започнали да разглеждат“.

Националната уредба

Във връзка с т. 2 от член 23 от ЕКПЧ в т. 1, б. з) от проекта на Заповед на министъра на правосъдието се съдържа изискване към кандидатите:

„да е навършил не повече от 65 години към датата на встъпване в длъжност като съдия в ЕСПЧ“.

Очевидно предвидената горна възрастова граница е съобразена с предвиденото в Протокол № 15 удължаване на пределната възраст за заемане на поста на 74 г. Към момента тя все още обаче е 70 г. Тази национална разпоредба изисква отново преразглеждане, за да не се стигне твърде скоро до нуждата от правещане на нова процедура за подбор на съдия.

¹² С влизането в сила на Протокол № 15 към ЕКПЧ съдиите ще могат да работят до навършването на 74 г., вж. член 2 от този протокол.

Актове на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ) за подобряване на процедурата за избор на съдии в ЕКПЧ

През последните години ПАСЕ предприе поредица от стъпки да подобряване на процедурата, която ѝ е поверена съгласно ЕКПЧ, за избор измежду трите номинирани от всяка държава-членка на СЕ кандидатури за съдии. Във връзка с това ПАСЕ приема поредица от актове, сред които още през април 1996 г. Резолюция 1082 (1996)¹³ и Препоръка 1295 (1996)¹⁴, последвани от Препоръка 1429 (1999)¹⁵ и Резолюция 1200 (1999)¹⁶ от септември 1999 г. и последно от Резолюция 1646 (2009) от януари 2009 г.¹⁷

Националната уредба

В уводната си част проектът за заповед на министъра на правосъдието (с известни езикови и стилови неточности) се позовава именно на някои от посочените по-горе актове, в частност на:

„Резолюция 1200 (1999) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, Препоръка № 1429 (1999) на Парламентарната асамблея на съвета на Европа, Препоръка 1649 (2004) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа и Резолюция 1426 (2005) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, Резолюция 1646 (2009) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа“.

Предложенията на ПАСЕ за номинирането на национални кандидати се съдържат основно в Препоръка 1429 (1999) и Резолюция 1646 (2009) на ПАСЕ. Неспазването на тези установени от ПАСЕ правила, приети в борба с все още ширещата се непрозрачност при избора на съдии, може да доведе до прилагането на

¹³ Резолюция 1082 (1996) за процедурата за разглеждане на кандидатури за избора на съдии в Европейския съд по правата на човека (вж. док. 7439). Текст, приет от ПАСЕ на 22.4.1996 г.

¹⁴ Препоръка 1295 (1996) за процедурата за разглеждане на кандидатури за избора на съдии в Европейския съд по правата на човека (вж. док. 7439). Текст, приет от ПАСЕ на 22.4.1996 г.

¹⁵ Препоръка 1429 (1999) Национални процедури за номиниране на кандидати за избор в Европейския съд по правата на човека (вж. док. 8505 и док. 8525). Текст, приет от ПАСЕ на 24.9.1999 г.

¹⁶ Резолюция 1200 (1999) Избор на съдии в Европейския съд по правата на човека (вж. док. 8460). Текст, приет от ПАСЕ на 24.9.1999 г.

¹⁷ Резолюция 1646 (2009) Номиниране на кандидати и избор на съдии в Европейския съд по правата на човека (вж. Дос. 11767 и док. 11798). Текст, приет от ПАСЕ на 27.1.2009 г.

предвиденото в последните две изречения от параграф 2 от Резолюция 1646 (2009), а именно, че в случаите на липса на реален избор сред предложените от държава страна по конвенцията кандидати, ПАСЕ ще отхвърля предложения ѝ списък. Освен това, при отсъствието на справедлива, прозрачна и последователна национална процедура за подбор ПАСЕ отново може да отхвърли националния списък¹⁸.

От посочените по-горе актове става видно, че според ПАСЕ предоставената от всички кандидати за съдии информация трябва да бъде поднесена по сходен начин, за да се подпомогне съпоставката между отделните кандидатури. Поради това в някои от посочените по-горе актове се указва **модел на стандартна автобиография**, която е поместена в приложение към тези актове¹⁹.

Националната уредба

Към проекта за заповед на министъра на правосъдието се прилагат превод на български език на модела на автобиография, както и текста на същия модел на английски език, съответстващ на приложения към споменатите по-горе актове на ПАСЕ текст.

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Всички национални процедури след 2009 г. спазват разгледаните по-горе изисквания на ПАСЕ по отношение на представянето на автобиографиите на излъчените кандидати за съдии. Трябва да се отбележи, че някои държави са приложили освен текстове на автобиографиите на издигнатите кандидати за съдии на английски език, и такива (в превод) на френски език. Вж. напр. по отношение на процедурата от май 2012 г. за кандидатури за съдия от Нидерландия официалната кореспонденция от 20.4.2012 г. между ПАСЕ и посланика на Нидерландия, в която изрично се посочва, че се прилагат св-та на кандидатите на двата официални езика на СЕ. Същият подход се спазва и в процедурата от 2013 г. за номиниране на съдия от Румъния (вж. документ 13305 от 20.9.2013 г.). Аналогичен е и случаят с

¹⁸ В това отношение вж. и Guidelines of the Committee of Ministers on the selection of candidates for the post of judge at the European Court of Human Rights (Насоки на Комитете на министрите за подбора на кандидати за съдии в Европейския съд по правата на човека), приети на 28 март 2012 г.

¹⁹ Вж. приложенията към Резолюция 1200 (1999) и Резолюция 1646 (2009).

неотдавнашните номинации за съдия от Дания (вж. документ 13360 от 27.11.2013 г.). Може да се направи извод, че напоследък тенденциите сочат, че държавите представят автобиографиите на кандидатите и на двата официални езика на СЕ. Във връзка с това навярно би било добре България да разгледа и тази възможност, която към момента не се предвижда в проекта за Заповед.

След като бъдат номинирани в националната група от трима души, кандидатите за съдии в ЕСПЧ участват в поредица от **лични интервюта**, като към **Committee on Legal Affairs and Human Rights** (Комитет на ПАСЕ по правни въпроси и права на човека) е създаден специален подкомитет за провеждането на подобни интервюта²⁰. Понастоящем той се състои от 17 члена и 17 заместници²¹.

От януари 2015 г. този подкомитет ще преустанови дейността си. Преценката на квалификацията, както и интервютата с трите кандидата от националните списъци занапред ще се извършват от новосъздаден общ Комитет за избора на съдии в Европейския съд по правата на човека (**Committee on the Election of Judges to the European Court of Human Rights**)²². Тази промяна ще влезе в сила с откриването на редовната сесия на ПАСЕ през 2015 г. на 26 януари 2015 г. Все още няма яснота дали тримата български кандидати ще бъдат интервюирани по стария или по новия ред.

От особено значение е да се отбележи и още едно обстоятелство с оглед на изискването за **равнопоставеност между половете** при номинирането на кандидати за съдия в ЕСПЧ. По силата на Заповед 558 (1999)²³ ПАСЕ инструктира своя подкомитет по избора на съдии да обезпечи, че при бъдещ избор на членове на Съда държавите ще прилагат критериите, които ПАСЕ е предвидила за изготвянето на списъците с кандидати и по-конкретно за наличието в тях на кандидати и от двата пола.

²⁰ След октомври 2007 г. това е постоянен подкомитет, вж. бележката под линия към Rule 48.6 in Rules of Procedure of the Assembly, Strasbourg, October 2012, page 66. Вж. и статията „Election of judges to the Strasbourg Court: an overview” в European Human Rights Law Review (2010), стр. 377-383.

²¹ Вж. състава му на адрес в интернет: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/AssemblyList/AL-XML2HTML-EN.asp?lang=en&XmID=SubCommittee-B4>

²² Вж. Резолюция 2002 (2014), параграфи 9 и 10 и приложението към нея.

²³ Заповед № 558 (1999) Национални процедури за номиниране на кандидати за избор в Европейския съд по правата на човека (вж док. 8505 и док. 8525). Текст, приет от ПАСЕ на 24.9.1999 г.

В поредицата от актове в подкрепа на изискването за съблюдаване на равенството между половете в националните списъци се предвижда:

- или че няма да се разглеждат списъци, които не съблюдават изискването за баланс между половете,
- или, че подобни списъци ще се приемат за разглеждане само ако включените в него лица са от пол, който е по-малко представен в състава на ЕСПЧ от 47 съдии²⁴,
- или ако са налице изключителни обстоятелства.

Според мен такова изключително обстоятелство би било, ако още на фазата на подаване на кандидатури в отговор на обявлението за подаване на кандидатури на национално равнище изобщо няма представители от единия пол. Подобна хипотеза би могла да се избегне, ако при липса на кандидатури, подадени от лица от двата пола, обявлението за набиране на кандидатури бъде публикувано повторно с акцент върху подаването на кандидатури от непредставения пол.

Прегледът на всички 26 процедури по номиниране на национални групи след избора на последния български съдия показва, че само в един случай не е спазено изискването за представителство и на двата пола в националния списък от три кандидатури. Това се е случило в процедура от 2011 г. по номиниране на съдия от Белгия. В описанието на националната процедура за избор изрично се разяснява, че за разлика от предишната листа на Белгия от 2004 г. правителството съзнава, че поради липсата на жена в групата тя е допустима само по изключение и се подчертава, че въпреки многократните публични покани за подаване на кандидатури на интервю се е явила само една жена, чиято компетентност не е била класирана като равностойна на компетентността на номинираните трима мъже²⁵, поради което правителството се надява, че листата няма да бъде отхвърлена само на това основание. Освен това Белгия изрично посочва като смекчаващо този порок обстоятелство факта, че в състава на

²⁴ Т. е. под 40 % от общия брой на съдиите. Към 2014 г. 29 от 47-те съдии са мъже, така че жените не теория се ползват с предимство при избора.

²⁵ Вж. Дос. 12789 на ПАСЕ от 14.11.2011 г.

ЕСПЧ вече има 40 % съдии от женски пол, така че изискването за представителство на половете в състава на ЕСПЧ не се нарушава съществено.

Националната уредба

Проектът за заповед на министъра на правосъдието доста неиздържано се позовава на изискването за равенство между половете при формиране на списъка с национални кандидатури за съдии в ЕСПЧ. Това е направено към момента в б. е) от т. 5 от Заповедта, съгласно която:

„Комисията по провеждане на избора:

[...]

е) одобрява първите трима класирани кандидати, **измежду които има представители и на двата пола**. Когато има кандидати с равен окончателен резултат, комисията, след обсъждане, мотивирано одобрява с гласуване трима от кандидатите“.

От настоящата редакция на текста не става съвсем ясно как ще се класират представители и на двата пола, ако например кандидатури изначално са подадени само от представители на единия пол?

А ако на първите 5 или 10 места по оценка са класирани само представители на единия пол, как ще се обоснове и предпочете на по-предно място в класирането кандидат от другия пол, който е показал ниски резултати на езиковия тест и/или на събеседването? В подобен случай би могло да се достигне да хипотеза, като описаната по-горе от Белгия през 2011 г., каквато обаче в проекта не се предвижда.

С оглед на посоченото по-горе си заслужава да се обмисли по-внимателно начина, по който ще се изпълни изискването на ПАСЕ за представителство в националните списъци на кандидати от двата пола, без същевременно да се подценяват показаните от представители на единия пол по-високи компетенции и квалификация за заемане на поста.

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Както вече бе споменато по-горе, съпоставката на някои от последно проведените национални процедури за представяне на списъци от кандидати за съдии показва, че от всичките 26 процедури по номиниране на национални групи след избора на последния български съдия през 2008 г. само в един случай (на Белгия) не е спазено изискването за представителство и на двата пола в националния списък от три кандидатури. Всички останали листи съдържат поне по един представител от двата пола.

Изисквания на ПАСЕ към държавите за представянето на списъците с кандидатури за съдии

В параграф 4 от посочената по-горе Резолюция 1646 (2009) на ПАСЕ се указват допълнителни изисквания към указаните в член 21, параграф 1 от ЕКПЧ критерии и към изискването за представителство между половете:

„[...] когато подбират и впоследствие номинират кандидати за Съда държавите трябва да спазват следните изисквания:

- 4.1. да публикуват **публични и открити обяви** за подаване на кандидатури,
- 4.2. когато представят имената на кандидатите на Асамблеята, да опишат **начина за извършване на подбора,**
- 4.3. да предоставят имената на кандидатите на Асамблеята по **азбучен ред,**
- 4.4. кандидатите следва да **владяят** активно един от **официалните езици на Съвета на Европа** и да владяят пасивно другия официален език (вж. приложения модел на автобиография), и
- 4.5. при възможност **не трябва да се предлага** кандидат, чийто избор би могъл да доведе до необходимостта от назначаването на ***ad hoc* съдия**”.

Тези изисквания консолидират отправените и по-рано препоръки към държавите. Цитираната Резолюция 1646 (2009) се основава на доклад, който акцентира върху необходимостта от по-голяма справедливост и прозрачност в националните процедури за подбор, върху нуждата от наличие на релевантен професионален опит и

на езиковите познания на кандидатите **на двата официални** (и работни) **езика** на Съвета на Европа.

- По отношение на първото цитирано по-горе изискване на Резолюция 1646 (2009) за **публичните обяви за набиране на кандидати**

Националната уредба

В проекта на Заповед на министъра на правосъдието се указва:

„10. Обявлението [за конкурсната процедура] се публикува на официалната интернет страница на Министерството на правосъдието [<http://mjs.bg/>] и в един национален всекидневник.“

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Прегледът на процедурите след 2009 г. показва известно разнообразие, което обаче разкрива една ярка тенденция – а именно, във всички заинтересовани държави стремежът е към търсене и постигане на максимална публичност при обявяването на конкурсните процедури.

Ще посоча за пълнота само няколко примера: посочената по-горе процедура в **Дания** – обявлението е публикувано в *Djæfbladet*, издание на DJØF (специализиран съюз на магистратите и юристите в Дания), както и в два основни интернет портала за кариери в Дания (www.jobunivers.dk, www.jobnet.dk), както и на интернет страниците на министерство на правосъдието и на министерство на външните работи²⁶. В процедурата в **Румъния** обявлението е поместено в Държавен вестник от 24 май 2013 г., в същия ден е публикувано и интернет страниците на министерство на правосъдието, на министерство на външните работи и на Върховния съд, както и е разпространено до медиите, професионалните правни организации и на специализирания правен портал www.juridice.ro²⁷. В процедурата в **Исландия** също от 2013 г.²⁸ – съобщение е обявено на интернет страницата на министерство на вътрешните работи, в интернет страницата за обществени обяви на правителствената

²⁶ Вж. <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20293&lang=en>

²⁷ Вж. <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=20068&lang=en>

²⁸ Вж. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=19696&lang=en>

служба, в Държавен вестни и в секцията за обяви за работа на вестниците Fréttabladid и Morgunbladid, най-разпространените вестници в Исландия. Отделно от това съобщението е изпратено на юридическите факултети в Исландия, на всички съдилища, адвокатски колегии и на новинарските медии.

Примерите са многобройни, но и цитираните по-горе са достатъчно илюстративни, че нашата проектопроцедура за популяризиране на обявлението за конкурса не гарантира в достатъчна степен широка публичност.

- По отношение на цитираното по-горе изискване на Резолюция 1646 (2009) за **провеждане на национална процедура за подбор**

Националната уредба

Такава национална процедура за подбор (макар и все още страдаща от някои правни, езикови, стилистични и редакционни неточности и неясноти) се предвижда по силата на цитираната процедура в проекта за Заповед на министъра на правосъдието (вж. текста в приложение по-долу).

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Всички национални номинации след 2009 г., с които се запознах в процеса на изготвяне на настоящото проучване, описват проведената адекватна на изискванията на ПАСЕ национална процедура за подбор. Особено впечатление прави изложението на националната процедура, описана от правителството на Румъния²⁹, в която се цитират дори и въпросите и темите, по които са изпитвани и отговаряли кандидатите в процедурата.

- По отношение на цитираното по-горе изискване на Резолюция 1646 (2009) за **подреждане на кандидатурите по азбучен ред**

Националната уредба

В проекта за Заповед на министъра се предвижда:

„5. Комисията по провеждане на избора:

[...]

²⁹ Вж. <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=20068&lang=en>

ж) изготвя протокол за крайния резултат от проведения избор и обявява одобрените от нея кандидати **по азбучен ред** по реда на т. 12³⁰.

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Всички държави-членки на СЕ са се придържали стриктно към това изискване, като са подредили номинираните кандидати по азбучен ред на фамилните имена на кандидатите на английски език (както е посочено в съпътстващите предложения до ПАСЕ автобиографии на кандидатите).

- По отношение на цитираното по-горе изискване на Резолюция 1646 (2009) кандидатите **да владеят активно един от официалните езици на Съвета на Европа и да владеят пасивно другия официален език**

Националната уредба

Двата официални работни езика на СЕ са английски и френски език.

В Заповедта на министъра на правосъдието доста объркано и непоследователно се борави с изискването за езиковите познания на кандидатите, начина за проверка/оценка на тези познания и езиковите познания на членовете на Комисията.

Без да навлизам в по-нататъшен детайлен анализ, смятам, че тази част от процедурата се нуждае от допълнително прецизиране, особено по отношение на документите, дипломите и сертификатите, които се признават като удостоверяващи „активно“ и „пасивно“ владееене.

Сравнителен преглед на процедурите на други държави-членки на СЕ

Езиковите познания на всички подадени до ПАСЕ кандидатури стават видни за ПАСЕ от приложените към модела на автобиография таблици за езиковите познания на излъчените кандидати. Прави впечатление, че почти всички номинирани кандидати са посочили познания и по някои други, различни от официалните за СЕ езици, което винаги се счита за предимство в работата в многоезична среда. Това принципно

³⁰ Съгласно т. 12 от проекта за Заповед всички публикации във връзка с конкурсната процедура се публикуват на официалната интернет страница на министерството.

положение обаче не е отразено като предимство за кандидатите за номиниране на български съдия в разглежданата в проект процедура.

- По отношение на цитираното по-горе изискване на Резолюция 1646 (2009) при възможност **да не се предлага** кандидат, чийто избор би могъл да доведе до необходимостта от назначаването на **ad hoc съдия**".

Националната уредба

В настоящия текст на проекта за Заповед не фигурира подобно изискване. Нужно е да се припомни, че с оглед на професионалната дейност на настоящия съдия на България в ЕСПЧ преди избора на този пост, често след избирането ѝ за съдия е възниквала нужда от заместване на титулярния съдия поради конфликт на интереси.

За тази цел България е посочила *ac hoc* съдии и през мандата на г-жа Калайджиева те са използвани на практика. Може би е редно да се помисли как при провеждането на настоящата процедура по избор успешно да се спази и това изискване на ПАСЕ.

Заклучителни бележки

По-горе бяха очертани правните положения във връзка с уредбата съгласно ЕКПЧ и съгласно националното право за номинирането на съдии от България в ЕСПЧ.

За пълнота трябва да се допълни и, че Комитетът на министрите на СЕ неотдавна създаде консултативен комитет от експерти по кандидатите за избиране като съдии в ЕСПЧ. Неговата функция е да съветва държавите страни по ЕКПЧ – **преди** да представят списъка си с кандидати на ПАСЕ – дали кандидатите за съдии отговарят на предвидените в ЕКПЧ и разгледани по-горе критерии. Този комитет е създаден по силата на Резолюция CM/Res(2010)26. Комитетът се състои от седем личности. Той наподобява до известна степен Комитетът по член 255 ДФЕС, който се произнася по представените от правителствата на държавите-членки на ЕС кандидатури за съдии в юрисдикциите на ЕС.

След като преминал интервюто с членовете на подкомитета на ПАСЕ кандидатите се представят на ПАСЕ, която отговаря за окончателния избор на един от тримата номинирани кандидати с абсолютно мнозинство от подадените гласове. Ако

при първото гласуване няма кандидат, който да получи абсолютно мнозинство от подадените гласове, се провежда второ гласуване, след което кандидатът, получил относително мнозинство от подадените гласове, се обявява за избран за съдия в ЕСПЧ. Председателя на ПАСЕ обявява публично резултатите от така проведеното гласуване.

Към началото на месец септември 2014 г. българските власти са на прага да започнат една сериозна и отговорна национална процедура по подбор и надеждите са тя да се увенчае с избора на достоен наследник на високоуважавания и признат съдия в лицето на досегашния български съдия г-жа Здравка Калайджиева.

Приложение 1

Министерството на правосъдието публикува проект на заповед за определяне на критериите и конкурсната процедура за избор на кандидат за съдия в ЕСПЧ

27.08.2014

Във връзка с големия обществен интерес и значимостта на поста български съдия в Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) министерството на правосъдието публикува проект на заповед за определяне на критериите, на които трябва да отговарят кандидатите, както и конкурсната процедура за предстоящия избор.

Изготвянето на заповедта е в съответствие с чл.21 и чл.23 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Едно от предложените в проекта изисквания към кандидатите е те да имат най-малко 10 години юридически стаж или да са юристи с 10-годишен опит и призната компетентност в областта на международното публично право или права на човека. Изрично се определя и възрастовата граница до 65 години за участие в конкурса.

Пълният текст на проекта на заповедта може да бъде видян в раздел „Проекти на нормативни актове“ на страницата на Министерство на правосъдието. Мнения, препоръки и становища по него мога да се пращат до 5 септември т.г. (петък) на e-mail pr@justice.government.bg.

Източник: <http://mjs.bg/117/6210/>

Проект на Заповед за определяне на критериите и процедурата за избор на съдия в Европейския съд по правата на човека

27.08.2014

Изтегли

Източник: <http://mjs.bg/15/>

ПРОЕКТ!

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

ЗАПОВЕД

№

гр.София, 2014 г.

На основание чл. 3, ал. 2 и чл. 5, т. 29 от Устройствения правилник на Министерството на правосъдието и в съответствие с чл. 21 и чл. 23 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, Резолюция 1200 (1999) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, Препоръка № 1429 (1999) на Парламентарната асамблея на съвета на Европа, Препоръка 1649 (2004) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа и Резолюция 1426 (2005) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа, Резолюция 1646 (2009) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа,

НАРЕЖДАМ:

1. Определям критериите, на които трябва да отговаря кандидатът за съдия в Европейския съд по правата на човека, както следва:

а) да притежава високи морални професионални качества според съответните правила за професионална етика;

б) да има българско гражданство;

в) да притежава висше образование по специалността "Право";

г) да има познания за националната правна система и по международно публично право;;

д) да има най-малко 10 години юридически стаж или да е юрист с 10-годишен опит и призната компетентност в областта на международното публично право или правата на човека;

е) да владее във висока степен един от официалните езици на Съвета на Европа (английски или френски) и да има достатъчно познания по другия език, които да позволяват пълноценно да участва в работата на Съда;

ж) да не е осъждан на лишаване от свобода за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията;

з) да е навършил не повече от 65 години към датата на встъпване в длъжност като съдия в ЕСПЧ;

и) да е в здравословно състояние, което да позволява пълноценно осъществяване на правомощията му.

2. Кандидатът подава заявление, в което се съдържа и изричното му желание за участие в избора. Към заявлението се прилагат:

а) автобиография по образец, утвърден с Резолюция 1646 (2009) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа съгласно приложението. Автобиографията трябва да се представи на български език, както и на един от двата официални езика на Съвета на Европа - английски или френски;

б) копие от диплома за висше образование по специалността "Право". За кандидатите, завършили пълен курс на юридическо образование извън страната, придобитата образователно-квалификационна степен трябва да съответства на „магистър по право“;

в) копия от документи, удостоверяващи юридическия стаж;

г) копия от документи за призната компетентност в областите по т. 1, б. „д“ – напр. професионален опит в съответната област, като за такъв се зачита и опитът в международни организации или чужди институции, преподавателска или научна дейност, и др.;

д) копия от документи, удостоверяващи владеенето на английски или френски език. За висока степен на владеене се счита представянето на диплома за завършена образователно-квалификационна степен по съответния език от ВУЗ, диплома за завършена образователно-квалификационна степен в чуждестранен ВУЗ с преподаване на френски/английски език или минимум ниво С2 на Европейската езикова рамка, сертификати DALF, Cambridge CAE или Cambridge CPE (алтернативно). За достатъчно владеене на втория език се счита представянето на диплома за завършена образователно-квалификационна степен по съответния език от ВУЗ, диплома за завършена образователно-квалификационна степен в чуждестранен ВУЗ с преподаване на френски/английски език, диплома за завършено средно образование от гимназия с преподаване на съответния език или минимум ниво В на Европейската езикова рамка, сертификати DALF, Cambridge FCE или Cambridge CAE (алтернативно);

е) мотивационно писмо на български език;

ж) декларация, че е български гражданин;

з) свидетелство за съдимост, че не е осъждан на лишаване от свобода за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията;

и) медицинско свидетелство;

к) документи, удостоверяващи познания по международно публично право или права на човека, както и за други обстоятелства по преценка на кандидата.

3. Изборът се провежда на етапи, както следва:

а) допускане по документи на кандидатите, които отговарят на критериите по т.1;

б) писмен тест на английски, съответно френски език с допуснатите кандидати. Кандидатите, притежаващи диплома за завършена образователно-квалификационна степен по съответния език от ВУЗ или диплома за завършена образователно-квалификационна степен в чуждестранен ВУЗ с преподаване на френски/английски език не се явяват на писмен тест ;

в) публично събеседване с издържалите теста кандидати и с кандидатите, освободени от теста, включително на английски или френски език;

г) оценяване, класиране, одобряване и обявяване на одобрените кандидати.

4. Комисията по провеждане на избора се състои от експерти в областта на международното публично право или правата на човека и с достатъчно познания по английски или френски език. В състава на комисията се включват най-малко по един съдия, хабилитиран преподавател по правни науки, представител на Министерството на външните работи, специалист по международно право или права на човека и представител на юридическо лице с нестопанска цел, определено от министъра на правосъдието и осъществяващо дейност в областта на международното право или правата на човека.

След изтичане на срока за подаване на заявления за участие в избора министърът на правосъдието определя поименния състав на комисията, в т. ч. и нейния председател. Членовете на комисията попълват декларация за липса на частен интерес от провеждането му, както и за липса на отношения с някой от кандидатите, които биха породили основателни съмнения за неговата безпристрастност.

Комисията заседава в пълен състав и приема решения с квалифицирано мнозинство. Решенията се оформят в протоколи, подписани от членовете на комисията.

5. Комисията по провеждане на избора:

а) разглежда заявленията, постъпили по реда и в сроковете, определени в настоящата заповед и допуска по документи до тест кандидатите, които отговарят на критериите по т. 1, за което съставя протокол. Въз основа на протокола комисията изготвя списъци на допуснатите и недопуснатите кандидати, които се подписват от председателя. В списъка на недопуснатите кандидати се посочват основанията за недопускането им. След изготвянето им, списъците се обявяват по реда на т. 12;

б) провежда тест за проверка на езиковите знания на кандидатите по английски, съответно френски език. Всеки член на комисията оценява явилите се кандидати с "издържал" или „неиздържал“;

в) провежда събеседване с издържалите теста кандидати на български и на английски, съответно на френски език. На събеседването се канят висши магистрати, представители на Конституционния съд, Комисията по правни въпроси и Комисията по правата на човека и вероизповеданията при Народното събрание, омбудсмана, неправителствени организации и медии.

Председателят кани всеки от кандидатите да направи кратко изложение за ролята на съдията в Европейския съд по правата на човека. На кандидата се задават въпроси от председателя и от членовете на комисията. Поканените да присъстват лица могат да задават въпроси на кандидатите само чрез председателя на комисията. След

изслушване на всички явили се кандидати председателят на комисията обявява събеседването за приключило и комисията пристъпва към оценяване на кандидатите.

г) оценява представянето на кандидата на събеседването по шестобалната система с точност до 0,50. Всеки член на комисията нанася в протокола своята оценка срещу името на явилите се кандидат. Конкретният резултат на всеки кандидат е средно аритметичното число от сбора на оценките на всички членове на комисията;

д) класира кандидатите в низходящ ред въз основа на окончателния резултат на всеки кандидат;

е) одобрява първите трима класирани кандидати, измежду които има представители и на двата пола. Когато има кандидати с равен окончателен резултат, комисията, след обсъждане, мотивирано одобрява с гласуване трима от кандидатите;

ж) изготвя протокол за крайния резултат от проведения избор и обявява одобрените от нея кандидати по азбучен ред по реда на т. 12.

з) изпраща незабавно екземпляр от протокола, заедно с цялата документация по изборната процедура, на министъра на правосъдието.

6. Във връзка с т. 3, б. „б“ и т. 5, б. „б“, Комисията изготвя три различни варианта на тестове със затворени въпроси с един възможен верен отговор. След обявяване на началото за провеждане на теста един от кандидатите изтегля чрез жребий един от вариантите на тест и го обявява на всички кандидати. Изтегленият тест се раздава на кандидатите на листове, върху които е поставен печата на Министерството на правосъдието.

7. Кандидатът поставя попълнения от него тест в голям плик, а в малък плик запечатва формуляр с трите си имена и единния граждански номер. Запечатаният малък плик се поставя в големия плик, който също се запечатва от кандидата и се предава на комисията.

8. Комисията отваря големия плик, поставя оценка на попълнения тест, след което отваря малкия плик и отбелязва оценката в списъка срещу името на кандидата.

9. Процедурата за избор на съдия в Европейския съд по правата на човека да започне в 9.00 ч. на г. с езиковия тест, който да се проведе в рамките на два астрономически часа.

Събеседването с издържалите теста кандидати да се проведе на г. с начален час 9.00 ч.

Мястото за провеждането на теста и на събеседването ще бъде обявено на по реда на т. 12.

10. Обявлението се публикува на официалната интернет страница на Министерството на правосъдието и в един национален всекидневник.

11. След публикуване на обявлението кандидатите подават лично или чрез ПЪЛНОМОЩНИК заявлението, заедно с приложенията към него, в срок до 17.00 ч. на г. в деловодството на Министерството на правосъдието - гр. София, ул. "Славянска" № 1. Когато кандидатурата е издигната от неправителствена организация, към заявлението кандидатът прилага акта, с който е предложен.

12. Копие от заповедта с приложението - образец на автобиография, списъците на кандидатите, протоколите на комисията и всички съобщения във връзка с избора се поставят на таблото за обяви в Министерството на правосъдието, гр.София, ул. "Славянска" № 1 и се публикуват на официалната интернет страница на министерството.

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО:

ХРИСТО ИВАНОВ

ПРИЛОЖЕНИЕ: Образец на автобиография на български и английски език, отговарящ на изискванията на Резолюция 1646 (2009) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа

I. Лични данни

Име, фамилия

Пол

Дата и място на раждане

Гражданство / ва

II. Образование и академична степен и други квалификации

III. Приложими професионални дейности

а. Описание на дейността в съдебната система

б. Описание на извънсъдебни правни дейности

с. Описание на неюридически професионални дейности

(Моля, подчертайте длъжността (-ите), заемани в момента)

IV. Дейности и опит в областта на човешките права

V. Обществени дейности

а. Държавна служба

б. Изборни позиции

с. Длъжност, заемана в политическа партия или движение

(Моля, подчертайте длъжността (-ите), заемани в момента)

VI. Други дейности

а. Поле на дейност

б. Продължителност

с. Функции

(Моля, подчертайте настоящите си дейности)

VII. Публикации и други произведения

(Може да се посочи общият брой на публикувани книги и статии, но напишете само най-важните заглавия (максимум 10))

VIII. Езици

(Изискване: отлично владее на един от официалните езици на Съвета на Европа и добро познаване на другия)

Език	Четене			Писане			Говорене		
	Много добро	добро	слабо	Много добро	добро	слабо	Много добро	добро	слабо
а. Първи език									
.....
(Моля, посочете)									
б. Официални езици:									
- английски
- френски
с. Други езици:									
.....
.....
.....

IX. В случай, че не отговаряте на изискването за ниво на владее на официалния език, необходимо за поста на съдия, моля да заявете намерението си да следвате интензивни езикови курсове по съответния език, преди и, ако е необходимо, при започване на изпълнение на вашите задължения, ако бъдете избран за съдия в Съда.

X. Друга важна информация

XI. Моля, потвърдете, че ще пребивавате за постоянно в Страсбург, ако бъдете избран за съдия в Съда.

Model curriculum vitae for candidates seeking election to the European Court of Human Rights

In order to ensure that the members of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe have comparable information at their disposal when electing judges to the European Court of Human Rights, candidates are invited to submit a short curriculum vitae on the following lines:

I. Personal details

Name, forename

Sex

Date and place of birth

Nationality/ies

II. Education and academic and other qualifications

III. Relevant professional activities

a. Description of judicial activities

b. Description of non-judicial legal activities

c. Description of non-legal professional activities

(Please underline the post(s) held at present)

IV. Activities and experience in the field of human rights

V. Public activities

a. Public office

b. Elected posts

c. Posts held in a political party or movement

(Please underline the post(s) held at present)

VI. Other activities

a. Field

b. Duration

c. Functions

(Please underline your current activities)

VII. Publications and other works

(You may indicate the total number of books and articles published, but mention only the most important titles (maximum 10))

VIII. *Languages*

(Requirement: an active knowledge of one of the official languages of the Council of Europe and a passive knowledge of the other)

Language	Reading			Writing			Speaking		
	very good	good	fair	very good	good	fair	very good	good	fair
a. First language:									
.....
<i>(Please specify)</i>									
b. Official languages:									
– English
– French
c. Other languages:									
.....
.....
.....

IX. *In the event that you do not meet the level of language proficiency required for the post of judge in an official language, please confirm your intention to follow intensive language classes of the language concerned prior to, and if need be also at the beginning of, your term of duty if elected a judge on the Court.*

X. *Other relevant information*

XI. *Please confirm that you will take up permanent residence in Strasbourg if elected a judge on the Court.*